

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 20 nr. 7

Foreningen for kirkegårdskultur

Nye medlemmer

Abdeling A:

Herlev menighedsråd.

Abdeling C:

Graver Ditlev Sørensen, Fårevejle.

Abdeling D:

Kyrkogårdsf. Gösta Andersson, Trelleborg, Sverige.

Kyrkogårdsf. Gunnar Candell, Njurunda, Sverige.

Fhv. kyrkogårdsf. Hans Cato, Bräcke Brunnby, Sverige.

Kyrkogårdsförvaltningen, Södertälja, Sverige.

Umeå stads kyrkogårdsnämnd, Sverige.

Kyrkogårdsförvaltningem, Store Tuna, Sverige.

Kyrkogårdsförvaltningem Växiö, Sverige.

Dødsfald

Kun en måned efter, at overlærer *Steen Steensen Blicher* på Foreningen for kirkegårdskulturs årsmøde i Ålborg havde været en interesseret deltager og debatteret saglige spørgsmål, avgik Blicher ved døden, kun 67 år gammel. Steen Steensen Blicher var sønnesøn af vor store digter, hvis navn han altså også bar, og han havde siden 1922 været tilknyttet skolevæsenet i Nykøbing F. Gennem mange år var han i landsdelen også svømmesportens førende mand. I sin by var han også en tid medlem af byrådet og menighedsrådet og interesserede sig levende for kirkegårdssagen, hvorfor han også for en del år siden (1949) indvalgte i kirkegårdskulturens bestyrelse. Her svigtede han aldrig ved møderne og hans særprægede røst lyttede man gerne til. Vi vil savne ham i vor midte.

Guds fred med vore døde. —

Jubilæum

Et jubilæum af ganske særlig art indtræffer 6.11.1960, idet Københavns *Assistens* kirkegård da fylder 200 år. Datoen er indvielsesdagen, og kirkegården blev umiddelbart derefter taget i brug.

Vi havde tænkt os en større jubilæumsartikel i VK, men en række forhindringer har umuliggjort dette, — imidlertid udsender kommunen noget i den anledning, så dagen får sin behørig omtale.

Et andet jubilæum er just forbi. Det er Gudenås fabriker ved fabrikant *Søndergård*, som den 10. sept. fejrede 50 års beståen. Fabriken ligger ved Virklund nær Silkeborg og er velkendt for sine plæneklippere. Vi henviser til vore annoncer og ønsker fabriken tillykke.

Årsmøder og kongresser

Den internationale federation for ligbrænding

har på sin kongres i Stockholm i sommer valgt til ny præsident provst *N. J. Rald*, Frederiksberg.

Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal e. V.

holdt sit årsmøde i Saarbrücken ^{15-17/9}.

Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndares kongress 1960.

Ett sjuttioal deltagere samlades på måndagskvällen den 1 aug. i ölogstaden *Karlskrona*, som största delen av kongressdagarna ståtade med det vackraste sommarväder, vilket tillsammans med stadens skönhet och kyrkorådets gästvänlighet bidrog till att Karlskrona blev en plats, man gärna ägnar ett förnyat besök.

Själva kongressen indledes på tisdagen med morgonandakt i Fredrikskyrkan, där komminister *H. Kristensson* predikade. Förhandlingarna hölls i militärhemmetss stora sal där amiralitetspastor *Carl Elmgård* på ett hjärtligt och humoristiskt sätt hälsade kongressen välkommen till Karlskrona. Föreningens ordförande, stadsträdgårdsmästaren och kyrkegårdsföreståndaren *Carl Fredby*, öppnade därpå kongressen och hälsade föreningsmedlemmar från hela landet, representanter från domkapitlet, pastoratsförbundet, stadens och grannkommunernas kyrkogårdsnämnder och kyrkokamrerarnas förening samt bröderorganisationen i Danmark, som representerades av kirkegårdsinspektör *O. Raahauge-Askegaard*, havearkitekt *Johannes Tholle*, kirkegårdsinspektör *J. Gravesen* och kirkegårdsinspektör *Aage Fich*, välkomna.

Platsvärden, kyrkogårdsföreståndare *B. Hillman*, lämnade sedan i ett föredrag en orientering över stadens och kyrkogårdarnas historia och utveckling till våra dagar och avslutade med kyrkogårdsnämndens planer för framtiden.

Att kunna göra ett till synes torrt ämne medryckande, intressant och humoristiskt skall vara kirkegårdsinspektör Aage Fich. Han behandlade i nästa föredrag aktuell kyrkogårdslitteratur, vilket kompletterades med en utställning av böcker och tidskrifter.

Ritningar till färdigställda minnelundar demonstrerades av kyrkogårdsföreståndare T. Göransson, utförd i Malmö, och av Kyrkogårdsföreståndare G. Hagberg, utförd i Västerås, samt ett förslag för en planerad minnelund i Stockholm av kyrkogårdsinspektör V. Lindström.

Sedan första dagens förhandlingar avslutats bjöd Karlskrona kyrkoråd på lunch i den gamla förnäma officersmässen, som är betecknad såsom landets vackraste officersmässa.

På eftermiddagen besågs Varvsmuseet, vilket var en synnerligen angenäm överraskning för samtliga, och många uttalade en önskan att vid ett förnyat besök i Karlskrona ägna Varvsmuseet betydligt längre tid än vad som här stod till förfogande. Färden gick senare till *Augerums* och *Nältraby* kyrkogårdar, vilka var för sig gav belägg för vad som med små medel kan åstadkommas i en vacker bygd.

Andra dagens förhandlingar inleddes med val av presidium i föreningen. Styrelsen fick följande utseende ordf. Carl Fredby, Karlskoga, v. ordf. R. Ekstedt, Växjö, sekret. G. Malmqvist, Hälsingborg, kassör Å. Andersson, Spånga, med V. Lindström, Stockholm, T. Göransson, Malmö, och K. G. Gustafsson, Stockholm, såsom suppleanter. Revisorer blev G. Hagberg, Västerås och G. Gustafsson, Eskilstuna. Docent Tore Arnborg, Uppsala, höll därpå ettsynnerligen uppskattat föredrag om »Vackra svenska träd för våra kyrkogårdar och parker«. Med utomordentligt vackra färgbilder visade talaren föredömliga trädtypeper och framhöll bl. a. fördelen av att plantera inhemska, vackra och härdiga träd, som allmänheten känner till, i stället för mindre härdiga trädslag, som är främmande i vår flora och vårt klimat. Efter föredraget följde en livlig diskussion med inlägg från såväl svenskt som danskt håll.

Senare delen av dagen ägnades åt Karlskrona välskötta kyrkogårdar, där de över hela kyrkogården inklippta lindarna särskilt tilldrog sig besökarnas uppmärksamhet. En annan sevärdhet var ett kvarter där samtliga gravar var täckta med *Sedum spurium*. På kyrkogården var också anordnad en maskinutställning med demonstration av samtliga maskiner.

Tredje dagen var helt reserverad för utfärder. Buss avgick på morgonen med *Vissefjärda* som första mål. Den gamla kyrkan och den välvårdade kyrkogården med sina mjukt övergående höjdskillnader bland gamla ärevärdiga träd ägnades en stunds studier, man fick också se huru gamla gravkvarter restaureades. Färden gick sedan till *Orrefors glasbruk*, där man fick se glaskonstens mästare i arbete och där de flesta av deltagarna förvärvade en dirgrip med hem. Hos *Bröderna Svensson* i Emmaboda fick man senare en inblick i huru en gravvård tillverkas med de modernaste maskiner på området.

Med detta var dagen så långt framskriden att färden måste ställas till utgångspunkten, Karlskrona, där deltagarna tog farväl och drog var och en till sin stad.

Ragnar Ekstedt.

Foreningen af kirkegårdsinspektører m. v.

avholdt sit årsmøde den 21.—22. august i Århus by, hvor foreningen for kirkegårdskultur en septemberdag for 40 år siden stiftedes (jevnf. VK. s. 58—59). Generalforsamlingen avholdtes på hotel Royal, lededes med inspektør Aage Fich som en smidig dirigent og omfattede bl. a. inspektør Raahauge-Askegaards saglige beretning om interne forhold af forskellig art, — man glædede sig ved atter at se formanden i fuld vigour efter den megen sygdom. Beretning, regnskaber og budget godtoges, og efter en meget lang diskussion enedes man om at stille et beløb til rådighed for udgivelse af den såkaldte exnerske kirkegårdsbog. Der var genvalg af formanden, sekretæren insp. Holger Nielsen og insp. Jens Haumann (Haderslev), — nyvalgte: som suppleant *Pilegaard* (Viborg) og ass. *Strunck* (Odense). En nydelig, trykt medlemsliste medfulgte regnskaberne.

Efter generalforsamlingen holdtes der 2 foredrag af speciel stor interesse. Plantepatologen, magister *Mogens H. Dahl* talte med spirituelt humor om sygdomme på kirkegårdens planter og midler herimod, og overgartner *Hartvig Nielsen* gav en instruktiv udredning af forudsætningerne for »klimaet på arbejdspladsen« og midler til at skabe eller holde på et sådant gunstigt »klima«. Begge foredrag efterfulgtes af en livlig diskussion.

Der avlagdes besøg på de 2 af byens kirkegårde og æresformanden, insp. *Jens Gravesen*, nedlagde på foreningens vegne en krans på graven for en af medstifterne af inspektørforeningen, inspektør *Rud. Rasmussen*, på

Nordre. Iøvrigt dvæledes der ved rundgangene på kirkegårdene især ved katastrofegravene for medborgere eller for soldater og flygtninge udenvælts fra.

Og så forbereder man sig på den store begivenhed på Hindsgavl i den første uge af september næste år, hvor man agter at fejre foreningens 40-års jubilæum og sikkert der vil kunne gøre det med festivitas, — ellers skulle man kende foreningens mest aktive medlemmer dårligt. At foreningen iøvrigt under et endnu meget længere navn end det nuværende efter lexikalske kilder blev til i Svendborg allerede i 1919 er så en helt tredje sag.

Kursus

Landsbygraverforeningen holdt kursus på Gerlev højskole ^{11/9} til ^{14/9} med et righoldigt program.

Danmarks provsteforening

har på sit møde i år valgt provst *J. C. Vinther* (Skørping) til formand.

Ledig stilling som kirkegårdsleder.

En stilling som overgartner ved Glostrup begravningsvæsen er opslået ledig i henhold til annoncen på vor tillægsside 56.

Fra danske dagblade

^{15/6} (Fr.borg Amts Avis): Ændring ved det ny kapel i Hillerød.

^{15/6} (Demokraten): Kgd. ved Frederikskirken (Skåde) skal udvides til efteråret.

^{15/6} (Holbæk Amtstid.): Udv. af Asnæs kgd. kostede 40,000 kr. Ved at udføre planeringsarb. som beskæftigelsesforanstaltninger har man fået et tilskud på 2,000 kr.

^{15/6} (Ålborg Stiftstid.): Foreningen for kirkegaardskulturs generalforsamling.

^{15/6} (Ålborg Amtstidende): do. do.

^{17/6} (Fyens Stiftstidende): Symbolsk figur til urnehave i Nyborg kr. 30.000. (Billedhuggeren *Gunnar Slot*).

^{18/6} (Fyns Tid.): Vore kgd. (om konsulenter m. m.).

^{21/6} (Holstebro Dagbl.): Vemb kgd. skal udvides med ca. $\frac{1}{2}$ td. ld.

^{21/6} (Aftenposten): Kgdsudv. i Hurup med tilskud fra arbejdsministeriet, kr. 74,600 — 6,560 m².

^{26/6} (Aarhus Stiftstid.): Levring kgd. udvides og får nyt kapel.

^{27/6} (Viborg Stifts Folkebl.): Sjældent tyverier på kgd. (i Viborg).

^{27/6} (Kristeligt Dagbl.): Måløv kgd. skal udvides.

^{28/6} (Kalundborg Folkebl.): Planer om kapelkrematorium i Kalundborg.

^{29/6} (Fr.borg Amts Avis): Det ny kapel på Bløvstrød kgd. udbydes i licitation.

^{1/7} (Fr.borg Amts Avis): Den ny kgd. i Hillerød indvies i september (ark. *M. Brüel*, insp. *S. Hansen*).

^{5/7} (Randers Dagbl.): Udv. af Auning kgd. tilendebragt (ark. *Edv. Thomsen*; 260 gravsteder, kr. 28,000).

^{5/7} (Skanderborg Amts Avis): Bjerringbro kgd. køber gård, bl. a. til udv. af kgd.

^{7/7} (Jydske Tid.): Der skal bygges nyt ligkapel ved Oksbøl kgl.

^{7/7} (Fr.havn Avis): Planerne om en kgd. i Bangsbostrand må opgives.

^{11/7} (Randers Dagbl.): Thorsager kgd. skal reguleres til efteråret.

^{12/7} (Herning Avis): Der er brugt kr. 82,000 til udv. af kgd. i Herning.

^{24/7} (Politikens kronik): De dodes disneyland (Forest Lawn Cemetary, *Knud Poulsen*).

^{30/7} (Vejle Amts Folkebl.): Nordre kgd. i Vejle 50 år i år.

^{3/8} (Roskilde Tid.): Fløng kgd. skal udv. m. 4000 m².

^{13/8} (Politiken): Døden ophæver ikke raceskel. Indianers kiste fjernet fra hustrus grav på »hvid« kgd. i USA.

^{18/8} (Fyns Soc. Dem.): Højere takster på Dalum kgd.

^{1/9} (Fyns Stiftstid.): Nyborg urnekgd. bliver dyr, men smuk.

^{1/9} (Vestkysten): Varde ny kgd. kostede 194,000 kr. (se VK 19 s. 73—77).

^{5/9} (Sønderjyden): Egerensund får sin kgd.

^{6/9} (Horsens Folkebl.): Reguleringen af slotskgd. i Skanderborg.

^{6/9} (Fr.borg Amts Avis): Nyt kapel både på den gl. og ny kgd. i Ballerup.

^{10/9} (Politiken): Et levende sted (*Hans Hansen*, — novelle på kgd.).

Fra norske dagblade

^{4/5} (Finmarksposten): Kgd. på Brochmannhaugen og i Repvåg må kunne fullføres i neste år.

^{21/5} (Christianssands Tid.): 135 trær felt på kgd. i de sidste år (Chr.sand). To kvinnl. gartnerne skal tilbringe sommeren med at forskjønne kgd.

28/5 (Sunnmørsposten): Sande utv. kgd.
 28/5 (Stjørdalens Blad): Utv. av Märker og Kirkeby kgd.
 31/5 (Romsdalsposten): Store arb. på kgd. i Rindal.
 1/6 (Trønder Avis): Imponerende dugnadsinnsats bak »ny« kgd. i Møre.
 1/6 (Stavangeren): Den ny gravlunden på Tjensvoll.
 1/6 (Opdalingen): Store forbedringer på Lønset kgd.
 8/6 (Sogn og Fjordane): Dale kgd. skal utv.
 10/6 (Trønder Avis): Bolmset kgd. i Verran utvides.
 21/6 (Dagen): Utbedring av gravplassen på Nygård det beste og mest brukbare alternativ i Laksevåg.
 23/6 (Tidens Krav): Tustna vil utbedre kgd. på Guldstein som sysselsetting.
 24/6 (Jærbladet): Ognå kgd. vert sett i fin stand.
 5/7 (Agderposten): Graderingen på kgd. i Arendal urettferdig.
 8/7 (Jærbladet): Den ny delen av Reke kgd. skal setjast i stand til bruk.
 8/7 (Porsgrunns Dagbl.): Steinmur rundt hele Tørmø kgd. ønsker bygartner *Th. Gundersen*.
 12/7 (Dagen): Kgdsanlegget i Laksevåg trenger ikke til helserådets godkjenning.
 16/7 (Porsgrunn Dagbl.): Kgd. — fullgode uttrykk for det tidstypiske.
 21/7 (Teledølen): Tuddal kgd. skal utv.
 22/7 (Glandalen): Brandval kgd. er nå fullt ferdig (anlægsst. *Finn Knudsen*).
 23/7 (Flekkefjordsposten): Sperrekransen vaier på gravkapellet i Nes.
 23/7 (Halden arbeiderbl.) Ansiktsløftning for kgd. i Halden-distriktet. Steinrammer og støtter forsvinner, — åpne og vakre gresfelter kommer i steden.
 29/7 (Raumnes): Blaker kgd. — en av de vakreste på Romerike.
 3/8 (Østlandets blad): Kråkstad har fått en sjelden vakker landsens kgd.
 3/8 (Raumnes): Vakker kgd. etter storarbeid av Fenstad-folket.
 8/8 (Indre Smålenenes Avis): S. Høland skal ha utv. kgd.
 11/8 (Tromsø): Blir kgd. på Gåsvær utv. v. oppfylln.?
 13/8 (Arbejderbl.): utv. av kgd. i Hammerfest vil koste 93,000.
 19/8 (Lifjell): Ny kgd. overfor Holle kk.
 19/8 (Fr.stad Blad): Vakker kgd. tar form i Borge.
 22/8 (Østfold Bygdebl.): Våre kgd. i Rakkestad blir vakre etter omlegging fra sten og atter

sten til levende hager.

27/8 (Sarpen): Løses Sarpsborg og Tunæs kgd.-problem nu i fellesskap?

29/8 (Østlendingen): Harmoni og skjønnhet preger forvandlet kgd. i Brandval.

29/8 (Sunnmørsposten): Utv. av kgd. koster Volda kommune 20,000 kr.

3/9 (Sunnmørposten): Osnes kgd. skal utv.

Fra svenske dagblade

23/5 (Göteborg-Posten): Staarkärrs nye kgd. indvidd av prosten *F. Felldén*.

3/8 (Sydöstra Sveriges Dagbl.): Minneslund — ny kgd. diskuteras på kongressen av Föreningen Sverige kyrkogårdsförst.

10/8 (Värnamo Tidn.): Nytt kgdsområde anl. i Buseryd för 150,000 kr.

Fra tidsskrifterne

Dansk Vejtidskrift å. 37 nr. 9: Afståelse af kirkegårdsjord til vejanlæg (erstatnings-spørgsmål).

Der Naturstein nr. 6: Grabdenkmäler aus dem Friedhof der Stadt Essen. Grabmale aus Naturstein und Bronze. — Nr. 9: Neue Grabmalkunst v. Gerhard Tagwerker m. m.

Deutsche Friedhofskultur nr. 5: Eine Arbeitstagung mit gutem Ausblick. Wege zur Hebung der Friedhofskultur. Besuch eines italienischen Friedhofs. Die Geschichte des Hoppenlaufriedhofes in Stuttegart und seine Bedeutung. Dörfliche Grabmäler in Pommern. Stiefmütterchen in der Praxis bewährt. — Nr. 6: Südwestfriedhof in Essen. Friedhofswettbewerb in Kassel. Der Friedhofsfachmann im Blickwinkel der Veraltungsbehörde. Gräser in der modernes Grabgestaltung. Aus der Arbeit des Volksbundes. — Nr. 7: Arbeitseinsparung durch Vereinfachung der Friedhofs- und Grabgestaltung. Kleiner Friedhof mit grossen Problemen. Das prakt. Meisterstück musz unbedingt gefordert werden. Ein kleiner Friedhof in der Stadt. Wettbewerb Friedhofsschau Stuttgart abgeschlossen. Friedhofsgärtner auf der ICA Hamburg. — Nr. 8: 100 Jahre Herrenhäuser Friedhof zu Hannover. Neue Wege in der Friedhofsgestaltung. Blüten- und Pflanzenschmuck in Pflanzkübeln. m. m.

Friedhof und Denkmal hefte 5/7: Grabmale aus Bronze. Wettbewerb Friedhofsschau Stuttgart. Jahrestagung der Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal.

Garten und Landschaft nr. 7: Friedhofsbrunnen in München (Beilage).

Ignis nr. 6 Den internationalen kongressen m. m. Kyrkans inställning till eldbeg. — Nr. 7: Sociologiska aspekter på eldbeg. Kapellkrematorium i Uddevalla. — Nr. 8: Er begravning en uppgift för samhället? Katolske vetof. Eldbeg.metod år 1885. Värdiga ceremonier i Hagefors. Kyrkogårdsproblem på Grønland (efter VK).

Kriegsgräberfürsorge nr. 4: Ein Bekenntnis zum Frieden. Das Todenschiff von Malta. Gräberfelder vom Schlamm befreit. — Nr. 5: Brückenschlag über Jahrhunderte. Ehrenstätte Nazareth in guten Händen. Schwierige Grab-suche in Griechenland m. m.

Kunst und Stein nr. 4: diverse avbildninger af gravmæler. Christliche Grabinschriften. Sept.: Grabzeichnen und Gewissen (Fichtener) m. m.

Landsbygraveren nr. 8: Et »gravfund« (lysestage). — Nr. 9: »En jydsk graverkone«. Mindernes have (S. Fritz) m. m.

Menighedsrådenes Blad nr. 6: Vejledning til aflønning af landsbygravere. — Nr. 7: Der udsendes snart en bog om kirkegårdsproblemer (Ffk.s årsmøde, referat). Pestkirkegård fundet i Tønder.

Pharos maj: Two ned Crematoria. High Fidelity Sound Reproduktion in Crematoria Chaps. — Aug.: Six new Crematoria m. m.

Steinmetz und Steinbildhauer nr. 6: Grabmale in Marburg an der Lahn m. m. — Nr. 7: Diverse gravmælegengivelser. — Nr. 8.: Der Bogenhausener Friedhof in München m. m. — Nr. 8: Denkmal für einen Volksschauspieler. Betrachtungen zur Grabmalgestaltung.

Vor Viden hefte 281-82: Antiochus den Førstes gravmæle. — Hefte 283-84: De første Faraovers gravsteder.

Fra det faglige bogmarked

Erling Rasmussen: Blomsterløg. Håndbogsserie nr. 2, 8°, 96 s., Alm. d. gartnerf. forlag, København 1960. kr. 9,50.

Dette er tredje udgave af bogen om dyrkning af blomsterløg, skønt der bagpå bogen står 2den. Både for avlere af blomsterløg og for brugere af dem, hvortil jo ikke mindst hører kirkegårdsfolk og gravstedsbrugere, turde det være en nyttig bog, for der foregår så

meget nyt på området, at det er nødvendigt, om man vil følge med, at man studerer den nyeste litteratur. Der er også forsøg i gang i Aarslev, og herfra kommer formentlig snart yderligere nyt stof, som det ikke har været muligt at få med i bogen.

H. Ingvard Petersen: Ukrudtsbekæmpelse i gartneri og havebrug. »Den gule bog«. 8°, 88 s., Alm. d. gartnerforenings bogforlag, Kbh. 1960. Kr. 8,75.

Denne bog af forstanderen for Statens Ukrudtsforsøg er meget velkommen. Ukrudtet skader haveejere og gartnere for millioner af kroner årligt, — en bekæmpelse er både ønskelig og nødvendig, — de mekaniske hjælpemidler letter dette og de kemiske omlægger arbejdet. I afsnittene i bogen behandles ukrudtsbekæmpelsen sted for sted indenfor gartneriets forskellige avgreninger, og der er afsnit for planteskoler, læbælter, hække, græsplæner, ja endog havebassiner og søer. Og der gives anvisninger på både de mekaniske og biologiske hjælpemidler, af hvilke de sidste især må benyttes med megen omtanke, da de let kan beskadige andre vækster og desuden ofte er farlige for dyr og mennesker. Der er derfor grund til at studere bogen nøje, — både den ældre og erfarne og den unge og famlende vil finde guldkorn i denne gule bog.

G. A. Jellicoe: Studies in Landscape Design. 8°, 112 s., Oxford University Press, London, New York, Toronto 1960. 25 sh.

Forfatteren, der har verdensnavn som engelsk havearkitekt og har (eller har haft) fremstående positioner indenfor den faglige videnskab og organisationsverden, har her samlet 7 af sine forelæsninger (eller foredrag) holdt i så forskellige byer som London, Wien og Washington og omhandlende så forskellige ting som den italienske renaissancehave, 150 år af engelsk havekunst, længsel efter en paradishave, historien om os, bebyggelser i landskabet, motorveje samt et opsamlingsafsnit om diverse. Med sit af åndeligt aristokrati fødte sind er han fængslende at læse og såre berigende, vidt favnende og inciterende. Der er udsøgte, gode billeder fra alverdens lande, herunder både et fra vort Tivoli med et af *G. N. Brandts* motiver, et fra en af *Edw. Langkildes* børnelegepladser og af *Asplunds* Södra Begravningsplats (eller Skogskyrkogården) ved Stockholm. En vægtig bog om den ædle havekunsts udslag og baggrunden derfor.

Dansk Tidsskrift-Index. 45. årg. 1959. 8°, 280 s. Dansk bibliografisk kontor. Kbh. 1960. Som udgiver af det nyttige værk som tids-

skriftsartikler i en mængde danske blade står nu statens bibliotekstilsyn, hvorunder iøvrigt udformningen af værket stedse har sorteret. Det er ikke alle tidsskrifter, der er med og nogle savnes, men lad os sige, at det dog er de vigtigste og for samtiden og eftertiden vel også de lødigste. At heller ikke alle artikler fra de registrerede blade er optaget, erfares, men det skøn, der har været anlagt, kan man næppe med rette kritisere, selvom man savner et og andet. F. eks. findes der i nærværende bind ikke en eneste ting om skulptur eller billedhuggerkunst, — der turde dog vel være skrevet noget også om dette emne i det Herrens år 1959? Uanset dette er bogen velkommen og udfylder en stor mission for forskere som forfattere.

Danmarks vilde planter. Hefte 16-17. Braner & Korch 1960.

Det er læbeblomsterne, natskyggerne, maskeblomsterne og kugleblomsterne, som optager disse dejlige hefter, og som fængsler i tekst og billeder.

Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndare. Handlinger från XXII kongressen i Karlstad 4—8 augusti 1959, 26 fol. sider + bilag.

Beretningen om denne generalforsamling m. m., der kaldes kongres, slutter sig smukt til rækken af tidligere beretninger og indledes med en kronologisk fortegnelse over de forudgående 21 af samme slags.

Resolutioner m. m.

Kirkeministeriets skriv. (3/6 1958 til udenrigsministeriet) ang. **en henstilling fra en menighedsrådsforening om afvisning af det fra tysk side fremsatte ønske om en koncentration af tyske soldater- og flygtningsgrave på et mindre antal kirkegårde.**

I skrivelse af 3. maj 1958 har udenrigsministeriet udbedt sig en udtalelse fra nærværende ministerium i anledning af, at menighedsrådsforeningen for Ribe amt i medfølgende skrivelser har henstillet, at det fra tysk side fremsatte ønske om en koncentration af tyske soldater- og flygtningegrave på et mindre antal kirkegårde afvises.

Således foranlediget skal man meddele, at den af menighedsrådsforeningen påberåbte bestemmelse i Danske Lov 2-22-34 som så mange andre af Danske Lovs bestemmelser er forældet og — for såvidt angår ligflytninger — afløst af nyere, langvarig praksis, ifølge hvilken flytninger af lig kan finde sted med kirke-

ministeriets tilladelse efter ansøgning fra den eller de nærmeste pårørende og eventuelt med tilslutning af den eller dem, der har brugsretten til vedkommende gravsted, jævnfør kirkeministeriets cirkulære nr. 109 af 30. april 1949 og kongelig anordning nr. 143 af 20. april 1953 om kirkegårde §§ 20 og 28. Der findes i det hele taget ikke bestemmelser, der er til hinder for, at den omtalte flytning af tyske lig finder sted.

Det tilføjes, at heller ikke menighedsrådene eller andre kirkegårdsbestyrelser vil kunne modsætte sig flytning af lig, og at ministeriet jævnligt giver tilladelse til ligflytning, når særlige omstændigheder kan anføres til begrundelse herfor.

Lov om folkekirkens lønningsvæsen m. v. Vi Frederik den Niende, af Guds Nåde Konge til Danmark, etc. etc.

Kirkeministeriets skr. af 16/7 1958 (til stiftsøvrigheden over Ålborg stift) ang. **adgang for beboere i et landsogn — nu selvstændigt kirkesogn — til fri begravelse på den med købstaden fælles kirkegård.**

I det med stiftsøvrighedens erklæring af 25. juni 1958 hertil tilbagefulgte andragende har Ålborg kommunes begravelsesvæsen rejst spørgsmål om årsagen til, at beboere i Hasseris og Egholm kommuner i medfør af den herfra under 17. juni 1943 stadfæstede vedtægt for begravelsesvæsenet i Ålborg § 9 skal være berettiget til at få begravelsespladser på Ålborg kirkegårde anvist uden betaling.

Således foranlediget skal man hoslagt fremsende afskrift af ministeriets skrivelse af 31. juli 1924 til stiftsøvrigheden, hvoraf det fremgår, at beboere af et med en købstad forbundet landsogn har ret til fri begravelse på den fælles kirkegård, indtil der af landsognets menighedsråd efter vedtagelse på et menigheds-møde for landsognet gøres indstilling om, at der fremtidig skal erlægges betaling for erhvervelse af gravpladser på kirkegården, jfr. herved også Vestre Landsrets dom af 16. marts 1936 (Gejstlig Reskriptsamling 1935, side 109).

I øvrigt tilføjes, at ministeriet med stiftsøvrigheden er enig i, at den omstændighed, at Hasseris Landsogn nu er oprettet som selvstændigt kirkesogn, ikke medfører nogen ændring i beboernes ret til benyttelse af kirkegårdene i Ålborg, så længe der ikke er anlagt en særlig kirkegård i Hasseris sogn.

Hvilket herved meddeles til efterretning og videre bekendtgørelse, derunder for begravelsesvæsenet.

Kirkeministeriets cirk. af ^{25/7} 1958 (til biskopperne) om **tilbage melding til Grønland om begravelser.**

I cirkulære nr. 153 af 27. november 1953 om ministerialbogsføreres tilbage meldingspligt er det i afsnit V om begravelse som hovedregel pålagt sognepræsten på det sted, hvor et lig jordfæstes, at sende meddelelse herom til sognepræsten på dødsstedet.

Efter forhandling med ministeriet for Grønland skal man herved anmode Deres Højærværdig om at ville pålægge præsterne i det Dem betroede stift at afgive sådan meddelelse også i tilfælde, hvor der er foretaget jordfæstelse af en i Grønland afdød person.

Til nærmere orientering om de regler, der følges i Grønland med hensyn til kirkebogsføring m. v. i forbindelse med der indtræffende dødsfald, hvor liget ønskes ført til Danmark, aftrykkes et af provsten for Grønland herom udsendt cirkulære af 27. august 1957.

Kirkeministeriets skr. af ^{29/7} 1958 (til biskoppen over Ribe stift) ang. **opbevaring af skifteretsattest i de tilfælde, hvor afdøde begravnes andetsteds end i dødssoget.**

I et med Deres Højærværdigheds erklæring af 11. februar 1958 hertil indsendt andragende har sognepræst for A. menighed N. N. forespurgt, hvor skifteretsattesten vedrørende en person, der er afgået ved døden i A. sogn, men af sognepræst N. N. blev begravet på Hovborg kirkegård i Lindknud sogn, skal opbevares.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet under hensyn til, at det i medfør af bestemmelsen i lov om skifte af dødsbo og fællesbo m. v. af 30. november 1874, § 1, jfr. § 2, påhviler den præst, som foretager jordpåkastelsen eller anden begravelsesceremoni, at påse, at dødsfaldet er anmeldt for skifteretten, må anse det for rettest, at skifteretsattesten opbevares i arkivet hos sognepræsten på begravelsesstedet som bilag til tilførslen til kirkebogen om den stedfundne begravelse.

Det tilføjes, at man må finde, at denne regel må gælde i alle tilfælde, også hvor det ikke – som her ommeldt – er begravelsesstedets præst, der medvirker.

Kirkeministeriets skr. (^{21/8} 1958 til N. N.) om, **hvorvidt der under den højtidelighed, der finder sted i forbindelse med bisættelse fra krematorier, kan gengives musik ad mekanisk vej.**

I skrivelse hertil af 16. juni d. å. har De forespurgt, om der vil kunne afspilles gram-

mofonplader som f. eks. »Den store hvide flok vi se« under den højtidelighed, der finder sted i forbindelse med bisættelse fra krematorier.

I anledning heraf skal man efter stedfunden brevveksling med Københavns begravelsesvæsen meddele, at ministeriet ikke skal modsætte sig, at der ved bisættelse højtideligheder fra krematorier gengives musik ad mekanisk vej, såfremt vedkommende præst giver sin tilladelse dertil, eller der ved borgerlig begravelse træffes bestemmelse herom af den, der bestiller begravelsen, jfr. bestemmelsen i § 3, sidste stk., i lov nr. 100 af 19. april 1907 om forskellige forhold vedrørende begravelser.

Kirkeministeriets skriv. (^{27/8} 1958 til stiftsøvrigheden over Ribe stift) om, **hvorvidt der kan forbruges af gravstedsvedligeholdelseskapitalers hovedstol til dækning af udgifter ved gravsteders vedligeholdelse.**

I et hertil indsendt andragende af 27. juni 1958 har stiftsøvrigheden på dertil af menighedsrådet for A. kirkedistrikt i B. sogn given anledning forespurgt, om det i tilfælde, hvor en kirke overtager vedligeholdelse af gravsteder for et bestemt tidsrum imod indbetaling af et beløb én gang for alle, fremdeles må fastholdes, at der ikke må forbruges af gravstedskapitalernes hovedstol til dækning af de med vedligeholdelsen forbundne udgifter, idet alene renterne af kapitalerne anvendes til formålet.

Ved sagens fremsendelse hertil har Skads herreds provstiudvalg henvist til en i Esbjerg købstad gældende ordning, hvorefter forbrug af gravstedskapitalernes hovedstol er tilladt.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at det i de tilfælde, hvor kirken påtager sig vedligeholdelse af gravsteder for et bestemt tidsrum mod indbetaling af en vedligeholdelseskapital, fremdeles må være pligt for menighedsrådene at indbetale kapitalen til stiftsmidlerne, og at kapitalen i disse tilfælde må have en sådan størrelse, at alene renterne er tilstrækkelige til at dække udgifterne ved vedligeholdelsen, idet selve hovedstolen ikke kan røres, så længe vedligeholdelsespligten vedvarer.

Det må herved bl. a. også tages i betragtning, at en kirke ved overtagelse af vedligeholdelsen påtager sig garantien herfor i hele den aftalte periode, og at disse aftaler – navnlig når kirken overtager vedligeholdelsen for længere tidsrum – indebærer en økonomisk risiko for kirken, idet dennes forpligtelse består uindskrænket i hele perioden, uanset om ændrede økonomiske forhold medfører, at renterne af kapitalen viser sig at være utilstrækkelige. Det manglende beløb må i så fald afholdes af kir-

kens kasse, der til gengæld efter vedligeholdelsestidens udløb kan få tilladelse til at anvende kapitalen til kirkegårdens udvidelse eller til arbejder ved kirkegården, eventuelt kirken, jfr. kgl. anordning om kirkegårde af 20. april 1953 § 23, stk. 2.

Under hensyn til det anførte er man med stiftsøvrigheden enig i, at sammenligning med den for Esbjerg købstad gældende ordning – hvorefter forbrug af kapitalerne er tilladt – ikke er mulig, da i Esbjerg samtlige udgifter ved drift af kirkegården dækkes kommunalt.

Kirkeministeriets skriv. (15/10 1958 til stiftsøvrigheden over Haderslev stift) om, **hvorvidt menighedsrådene ved overtagelse af vedligeholdelse af gravsteder kan tage forbehold om, at der ikke fra kirkens side vil blive præsteret vedligeholdelsesydelser, der medfører udgifter udover, hvad renten af den indbetalte kapital til enhver tid kan dække.**

I et med stiftsøvrighedens skrivelse af 30. august 1958 hertil indsendt andragende har skifteretten i Kolding købstad m. v. med henvisning til, at det forekommer, at menighedsråd overtagelse af vedligeholdelsen af gravsteder imod indbetaling af en vedligeholdelseskapital tager forbehold om, at der ikke fra kirkens side vil blive præsteret vedligeholdelsesydelser, der medfører udgifter udover, hvad renten af den indbetalte kapital til enhver tid kan dække, forespurgt, om gravstedsejerne i sådanne tilfælde kan risikere senere at blive mødt med krav om efterbetaling af yderligere beløb til gravstedernes renholdelse eller kan risikere, at gravstede sløjfes på grund af manglende renholdelse eller eventuelt må finde sig i, at gravstedets renholdelse ikke er sømmelig.

Ved sagens fremsendelse hertil har stiftsøvrigheden udtalt, at baggrunden for forbeholdet er menighedsrådenes frygt for, at en fortsat svindende pengeværdi vil pådrage kirkerne store udgifter ved opfyldelsen af vedligeholdelsespligten, såfremt der ikke tages forbehold som anført, og at de af skifteretten rejste spørgsmål i princippet synes at måtte besvares bekræftende – omend forholdet i praksis vil være det, at et menighedsråd længst muligt viger tilbage for at drage den fulde konsekvens af forbeholdet, hvorhos stiftsøvrigheden har udbedt sig ministeriets udtalelse med hensyn til, om et menighedsråd er berettiget til ved overtagelsen af vedligeholdelsen af gravsteder at tage forbehold som anført.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at besvarelsen af det af stiftsøvrigheden rejste princippi-

elle spørgsmål må bero på, hvilke bestemmelser der indeholdes i kirkegårdsvedtægten. Er det heri fastsat – uden forbehold – at menighedsrådet påtager sig vedligeholdelse af gravsteder for visse perioder imod en bestemt betaling én gang for alle, kan menighedsrådet ikke være berettiget til at stille det som betingelse, at der ikke fra kirkens side vil blive præsteret vedligeholdelsesydelser, der medfører udgifter ud over, hvad renten af den aftalte vedligeholdelseskapital til enhver tid kan dække, hvorimod menighedsrådet i andre tilfælde må være frit stillet med hensyn til, om rådet overhovedet ønsker på kirkegårdens vegne at påtage sig forpligtelser af denne art. I sidstnævnte tilfælde må menighedsrådet i kraft af sin frie stilling også kunne indtage det standpunkt, at det kun vil påtage sig forpligtelsen med det anførte forbehold.

Det bemærkes dog, at *selv om* der er fastsat takster i vedtægten for overtagelse af den almindelige vedligeholdelse af gravsteder, kan menighedsrådet tage forbehold for så vidt angår aftaler, der rækker *ud over* den almindelige vedligeholdelse, f. eks. smykning med blomster ved højtider og lignende.

Med hensyn til de af skifteretten rejste spørgsmål bemærkes, at der selvsagt aldrig kan blive tale om, at gravstedsejere efter indbetaling af den aftalte vedligeholdelseskapital kan blive mødt med krav om efterbetaling af yderligere beløb til gravstedes renholdelse, medmindre der er taget forbehold herom i forbindelse med aftalens indgåelse, eller der er tale om en helt ny forpligtelse, f. eks. for et tidsrum ud over det af den hidtidige aftale omfattede.

(Fortsættes).

Overgartner.

Under forbehold af myndighedernes forventede approbation oplås herved stillingen som overgartner ved Glostrup begravelsesvæsen med tiltrædelse snarest.

Løn efter Københavns kommunes lønregulativ 17. lønklasse, for tiden begyndelsesløn kr. 17.712,—, slutløn kr. 20.670,—, eller efter særlige kvalifikationer.

Ansøgning med udførlige oplysninger og afskrift af eksamensbevis og anbefalinger sendes inden 1. november 1960 til Glostrup menighedsråd, adr. overlærer Chr. Helmer Sørensen, Ndr. Ringvej 24, Glostrup.

Personlig henvendelse kun efter aftale.

Glostrup menighedsråd.